

**Nader onderzoek vleermuizen en huismus
Knorrenburglaan 2, Sassenheim**

COLOFON

Titel : Nader onderzoek vleermuizen en huismus Knorrenburglaan 2, Sassenheim
Kenmerk : Kenmerk: 09P1900146_2
Versie : Definitief
Datum rapport : 19-1-2021
Aantal pagina's :
Projectleider : J.V.C. Wernsen
Auteur(s) : T. Schriekenberg BSc, J.V.C Wernsen, W. v/d Broek Msc,
Inspectiewerk : T. Schriekenberg BSc, J.V.C Wernsen, W. v/d Broek Msc,
Kwaliteitscontrole : J.V.C. Wernsen

Opdrachtgever : Wissing B.V.
Contactpersoon : Mevrouw E. Stuijts

Postcode, STAD : 2991 CT Barendrecht

Pius Floris Boomverzorging en Onderzoek Amsterdam

Lutkemeerweg 400
1070 AC Amsterdam
T: +31 (020)-4974080
info@piusfloris.nl
www.piusfloris.nl

Contactpersoon:
M: +31 (0)6 – 10957816
t.schriekenberg@piusfloris.nl

INHOUD

1. INLEIDING	3
1.1. AANLEIDING	3
1.2. DOEL.....	3
1.3. HUIDIGE SITUATIE	3
2. METHODIEK	4
2.1. VLEERMUIZEN	4
2.1.2 Methodiek	5
2.2. HUISMUS	5
2.2.2 Methodiek	6
2.3. OVERZICHT VELDBEZOeken	6
3. RESULTATEN	7
3.1 KRAAM- EN (ZOMER)VERBLIJPLAATSEN	7
3.2 WINTERVERBLIJF, PAARTERRITORIA EN (PAAR)VERBLIJPLAATSEN.....	8
3.3 FOERAGEERGEBIED EN VLEGROUTES.....	9
3.4 SAMENVATTING NADER ONDERZOEK.....	10
Huismus.....	10
Vleermuis	10
4. EFFECTENBEOORDELING	11
TOETSING WET NATUURBESCHERMING.....	11
5. CONCLUSIE EN ADVIES	12
CONCLUSIE	12
ADVIES	12
6. BRONNEN	13
BIJLAGE I	14
WET NATUURBESCHERMING	14
BEELDBIJLAGE.....	16

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

In opdracht van Wissing B.V. is door Pius Floris Boomverzorging, Onderzoek en Advies in 2019 een ecologische quickscan uitgevoerd in het plangebied, de basisschool aan de Knorrenburglaan 2 (09P1900437).

Het daaropvolgende jaar is in hetzelfde gebied een soortonderzoek naar vleermuizen en huismus uitgevoerd. De aanleiding is een ruimtelijke ontwikkeling geïnitieerd door Wissing B.V. De werkzaamheden bestaan uit het aanleggen van een Park+Ride en het verbouwen van de school. In het document "*Inpassingsstudie Kinderburg-Rank, Teylingen maart 2019*" worden drie inrichtingsmodellen besproken. Bij alle drie de modellen wordt de groenstrook om het projectgebied in principe gespaard. Afhankelijk van het gekozen model verdwijnen er bomen langs de van Alkemakade, Knorrenburglaan en/of vanuit de directe omgeving van het gebouw.

Bij de genoemde ecologische quickscan is vastgesteld dat het gebouw potentieel geschikt is als rust- en/of voortplantingsplaats voor huismus en vleermuizen. Verwachte soorten vleermuizen zijn gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

Wettelijke kaders

Deze soorten en de aanwezige gebiedsfuncties die nodig zijn voor individuen van deze soorten om zich te kunnen handhaven zijn beschermd onder Wet natuurbescherming (Bijlage I). De soorten vallen allen binnen het Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten, artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Omdat de ontwikkeling wellicht blijvende schade toebrengt aan of beslag legt op meerdere gebiedsfuncties (vliegroute, foerageergebied) dient hier nader onderzoek naar worden gedaan.

1.2. DOEL

De voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Vervult het gebouw en het omliggende terrein een of meerdere gebiedsfuncties voor de huismus?
- Vervult het gebouw en het omliggende terrein een of meerdere gebiedsfuncties voor vleermuizen?
- Kunnen de geplande werkzaamheden doorgang vinden zonder een overtreding van de Wet Natuurbescherming te begaan?

1.3. HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied, het schoolgebouw en het omliggende terrein, bevindt zich volledig binnen de bebouwde kom in de gemeente Sassenheim (Figuur 1). Het terrein is omzoomd met een groenstrook met enkele grote bomen. Aangrenzend liggen aan de noord- en westzijde watergangen.

Figuur 1 Ligging projectgebied

2. METHODIEK

2.1. VLEERMUIZEN

Het onderzochte projectgebied bevindt zich in een omgeving waar volgens de meest recente verspreidingsgegevens van de NDFF de in Tabel 1 genoemde vleermuissoorten waargenomen kunnen worden. In deze tabel is tevens een schematische weergave van het landschapsgebruik door vleermuizen gegeven. Per soort staat weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen aangetroffen kunnen worden en de status van voorkomen in Nederland.

Daarnaast is met een rood kruis aangegeven welke potenties het onderzochte projectgebied (en de nabije omgeving) voor de desbetreffende soort heeft.

Soort	Foerageergebied	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Vliegroute	Licht jachtgebied	Licht vliegroute	Verblijfplaats in bomen	Verblijfplaats in gebouwen	Status*
Gewone dwergvleermuis	X	X	X	X	X	-					A
Ruige dwergvleermuis	X	-	-	X	X	-					VA
Laatvlieger	X	X	X	?	?	-					A

*A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam.

Tabel 1

Voor het onderzoek, relevante begrippen, staan hieronder uitgelegd.

Verblijfplaats

Een object (gebouw, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters, met enige regelmaat).

Zomerverblijfplaats: Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.

Kraamverblijfplaats: Een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.

Paar(verblijf)plaats: Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Winterverblijfplaats: Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan. Het betreft bij soorten die jaarrond in hun leefgebied blijven nogal eens een voormalige paarplaats of een andere verblijfplaats. Er zijn bij soorten als gewone dwergvleermuis massawinterverblijfplaatsen en winterverblijfplaatsen voor kleinere groepen te onderscheiden.

Vliegroute/Migratieroute

Een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen visa versa. Of een vaste route van zomerleefgebied naar winterverblijfplaats of winterleefgebied en visa versa.

Foerageergebied

Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert.

2.1.2 METHODIEK

Het onderzoek naar vleermuizen is in de periode april tot september 2020 uitgevoerd. In deze periode is onderzoek uitgevoerd door te zoeken naar jagende, roepende, trekken en zwermende vleermuizen. Tevens is gezocht naar paarterritoria en verblijfplaatsen. Hierbij zijn de richtlijnen voor het inventariseren van vleermuizen gevolgd die opgesteld zijn door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus; "Protocollen voor vleermuisinventarisaties maart 2017".

Tijdens het onderzoek is een vleermuisdetector gebruikt. Met dit apparaat worden de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar gemaakt. Door verschillen in klank, ritme en andere kenmerken is het mogelijk de verschillende soorten te onderscheiden en de aard van gedrag te bepalen. Gewerkt is met een Petterson D240x. Tijdens het onderzoek met de Petterson D240x detector zijn tijdens het veldwerk opnamen gemaakt die achteraf geanalyseerd zijn met behulp van het programma Batexplorer.

Tevens is gebruik gemaakt van een Echo Meter Touch 2 Pro. Met dit apparaat dat op een smartphone kan worden aangesloten kunnen behalve vleermuisgeluiden ook beelden (sonogram) van de vleermuisgeluiden worden verkregen.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor ook op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder de 10 graden Celsius zijn belemmerende factoren. Dergelijke weersomstandigheden zijn vermeden tijdens het onderzoek.

2.2. HUISMUS

De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd. Dit betekent dat de nesten ook in de winter niet mogen worden verwijderd of verstoord. Om aan te tonen dat er wel of geen huismussen gebruik maken van het betreffende gebouw wordt hier onderzoek naar gedaan. De huismus maakt op verschillende manieren gebruik van zijn omgeving. Het Kennisdocument Huismus van BIJ12 beschrijft de onderstaande gebiedsfuncties voor huismus.

Voortplantingsbiotoop (nestlocatie)

Nesten van de huismus zijn in de regel te vinden in allerlei menselijke bebouwing: onder dakpannen en in kieren en gaten in muren. Soms in holten van bomen, in klimop of in dichte struiken, maar dat gebeurt alleen als er geen vijanden in de omgeving voorkomen en de hoeveelheid nestgelegenheid een beperkende factor is terwijl er wel voldoende voedsel aanwezig is.

Zomerbiotoop

Het habitat van de huismus bestaat uit een aantal elementen die op korte afstand (100- 300 meter rond de broedplaats) van elkaar aanwezig moeten zijn. Dichte dekking in de vorm van stekelige struiken, begroeide gevels of schuttingen en groenblijvende heesters en klimplanten (klimop) zijn het essentiële onderdeel van een geschikt huismussen biotoop. Daarnaast dient er binnen korte afstand van de dekking voldoende voedsel aanwezig te zijn op plaatsen zonder of met korte vegetatie, zoals natuurlijke/schrone/ruderaal wegbermen, erven en tuinen. Tenslotte dienen er zandige plaatsen voor het nemen van zandbaden en natuurlijk drinkwater aanwezig te zijn, alle bij voorkeur weer dicht bij geschikte dekking.

Dit alles moet dichtbij elkaar liggen, bij voorkeur binnen een straal van een paar honderd meter rond de plek waar gebreed wordt. Ontbreekt één van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is het habitat niet geschikt.

Winterbiotoop

De huismus gebruikt 's winters altijd groenblijvende struiken of gevelbegroeiing als plekken om (gezamenlijk) de nacht door te brengen. Tijdens koude winters wordt ook het nest gebruikt voor overnachting.

2.2.2 METHODIEK

Onderstaande tabel 2 geeft inzicht in de gebruikte inventarisatiemethode. Deze methode komt voort uit de Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017) van Netwerk Groene Bureaus

Functie	Methode	Periode		Periode tussen bezoeken	Weersomstandigheden	Tijdstip	Moeilijkheidsgraad
Nest	Inventariseren zingende dieren	1 april – 20 juni Minimaal 1 uur onderzoek.	2	10 dagen	Gunstige weersomstandigheden (geen regen, harde wind en koude)	Tussen 1 a 2 uur na zonsopkomst en 1 a 2 uur voor zonsondergang	Basis
	Dakpannen lichten	Half september – 1 maart	1	nvt	Nvt	nvt	Basis

Tabel 2

2.3. OVERZICHT VELDBEZOeken

In Tabel 3 is een overzicht gegeven van alle veldbezoeken en de omstandigheden waaronder het veldwerk is uitgevoerd.

De weersomstandigheden zijn gebaseerd op eigen waarnemingen van de onderzoeker.

In totaal zijn er 8 veldbezoeken uitgevoerd in de periode april 2020 tot september 2020. Op 23 april, 21 augustus zijn er dubbele bezoeken uitgevoerd. De periode tussen de twee onderzoeken betreffende kraam- en zomerverblijven voor laativlieger bedraagt 21 dagen. Volgens protocol 2017 is dit suboptimaal, volgens protocol 2021 is dit optimaal. Derhalve wordt verwacht dat dit geen effect heeft op de eindconclusie.

Datum	Tijdstip	Onderzoek	Weer	Onderzoeker(s)
10-04-2020	06.00-07.30	Huismus	Windstil 7-10 °C	T. Schriekenberg
23-4-2020	19.30-20.30	Huismus	Windstil, 13-17 °C	T. Schriekenberg
23-4-2020	20.30-22.30	Vleermuizen , zomerverblijven	Windstil, 10-15 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen, W. v/d Broek
19-05-2020	03.00-05.30	Vleermuizen kraam- en zomerverblijven	Windkracht 1 a 2, 10-11 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen, W. v/d Broek
19-06-2020	21.30-00.00	Vleermuizen kraam- en zomerverblijven (laativlieger)	Windstil, 15-17 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen,
10-07-2020	21.30-00.00	Vleermuizen Kraam- en zomerverblijf (laativlieger)	Windkracht 2, 12-14 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen,
16-08-2020	21.30-23.30 00.00-02.00	Vleermuizen Baltsterritoria Paarverblijf Winterverblijven	Windstil, 17-20 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen, J. Vinkers
07-09-2020	00.00-02.00	Vleermuizen Baltsterritoria Winterverblijven Paarverblijven	Windkracht 2, 14-16 °C	T. Schriekenberg, J. Wernsen, J. Vinkers

3. RESULTATEN

3.1 KRAAM- EN (ZOMER)VERBLIJFPLAATSEN

Binnen het projectgebied is geen zwermgedrag van vleermuizen waargenomen. Er is tijdens het onderzoek 1 zomerverblijf van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Figuur 2 geeft de locatie van dit verblijf weer (groene stip). Op deze locatie zijn tijdens de bezoeken van 23 april en 19 mei keutels aangetroffen op de prullenbak onder een opening in de dak bekisting (bijlage 1). Op basis van de aangetroffen uitwerpselen en waargenomen vleermuizen betreft het een zomerverblijf van 2 a 3 individuen. Tijdens de bezoeken zijn er geen kraamverblijfplaatsen aangetroffen.

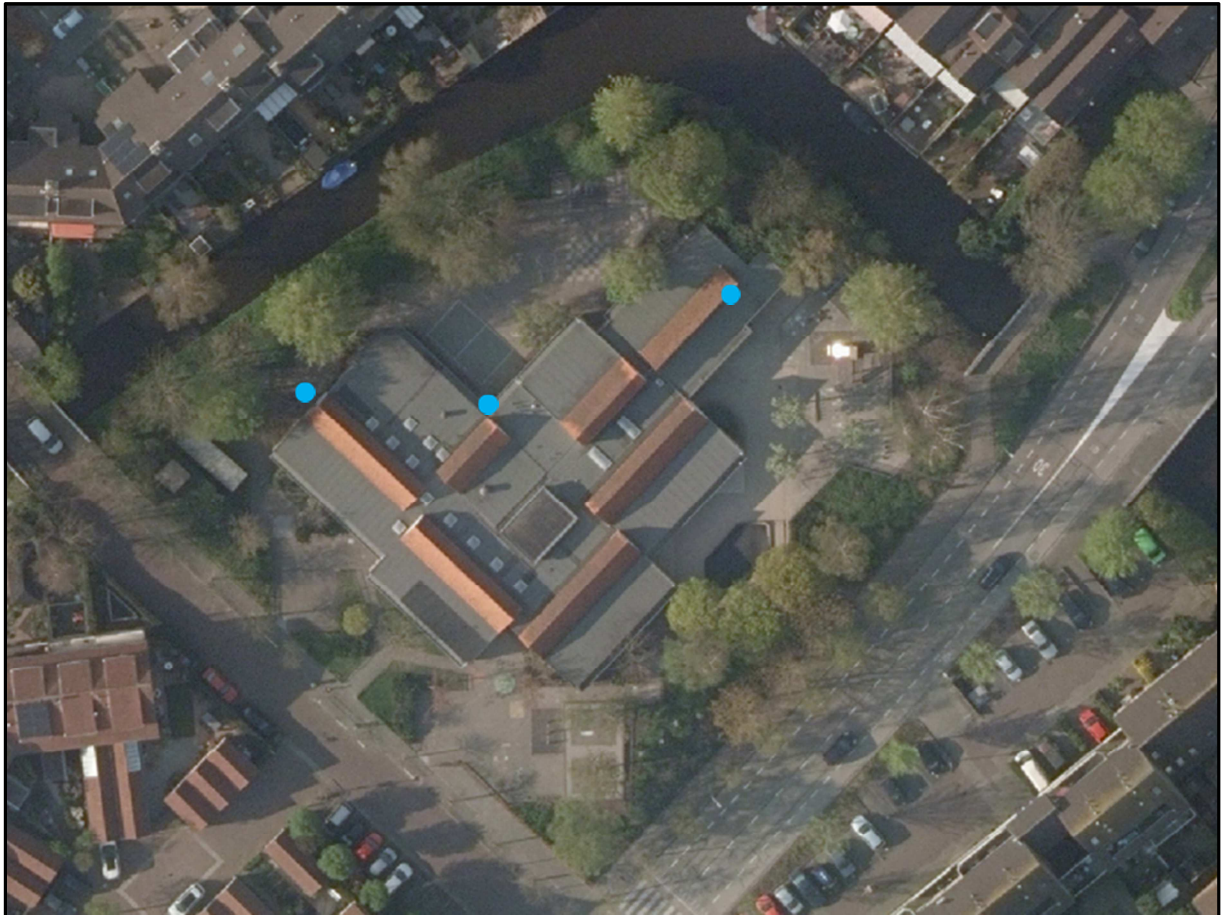

Figuur 2

3.2 WINTERVERBLIJF, PAARTERRITORIA EN (PAAR)VERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de veldbezoeken in augustus en september zijn verschillende baltsende gewone dwergvleermuizen binnen het projectgebied gehoord. Deze waarnemingen zijn vooral ter hoogte van bosschages aan de noordzijde van het gebouw en aan de westzijde boven het gebouw. Figuur 3 laat de positie van deze waarnemingen zien. Van deze paarverblijven waren er telkens twee gelijktijdig actief.

Op basis van deze waarnemingen kan geconcludeerd worden dat het een netwerk van twee gewone dwergvleermuizen betreft. De verwachting is dan ook dat het schoolgebouw ten minste twee paarverblijfplaatsen bevat. Door de afwezigheid van zwermende vleermuizen op of rond het schoolgebouw is het voorkomen van een (massa) winterverblijf uitgesloten.

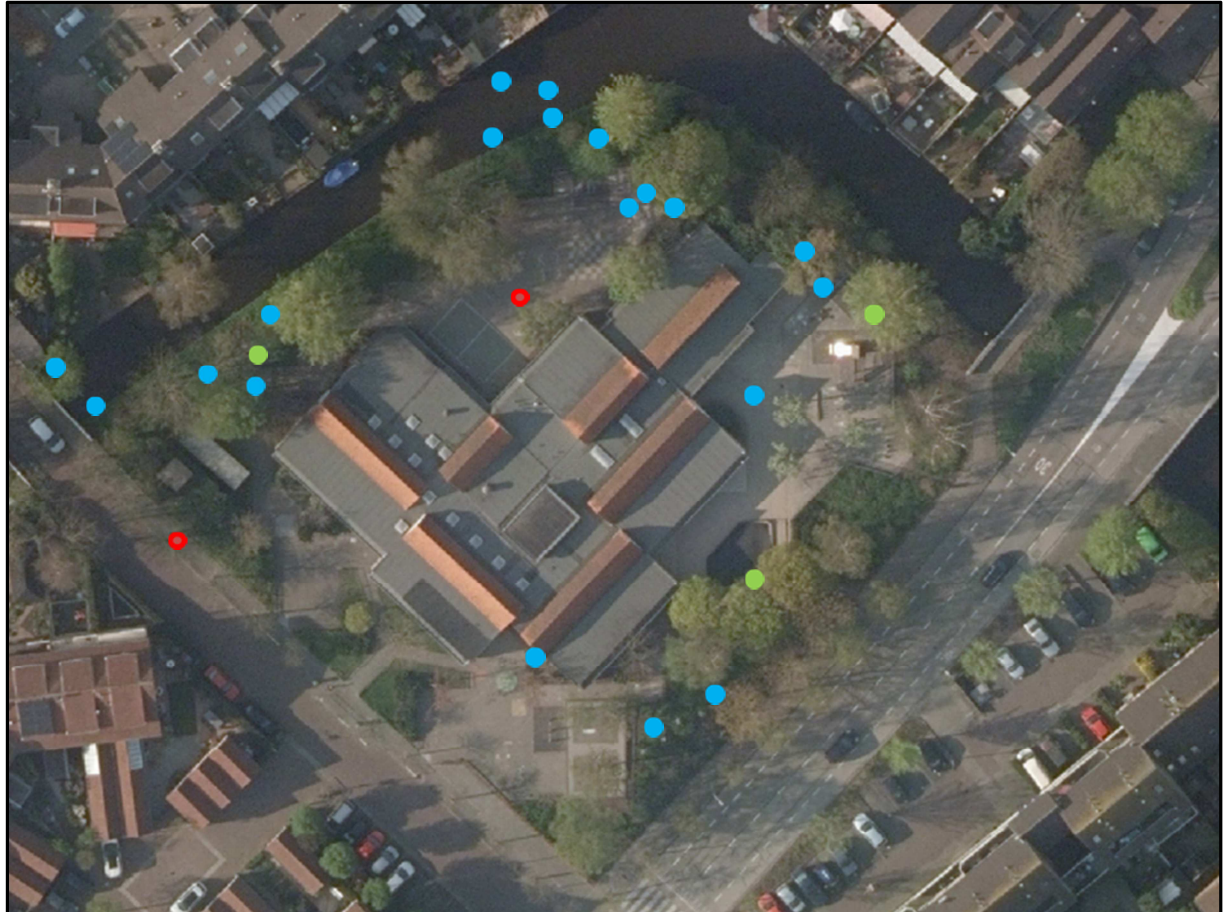

Figuur 3

3.3 FOERAGEERGEBIED EN VliegROUTES

Tijdens ieder veldbezoek, dat ter inventarisatie van vleermuizen is uitgevoerd, zijn in het projectgebied foeragerende vleermuizen waargenomen/gehoord. Het betrof in de meeste gevallen gewone dwergvleermuizen. Een aantal keer zijn er ruige dwergvleermuizen waargenomen. Tweemaal is een laatvlieger gehoord (enkel voorbij vliegend).

In figuur 4 is een globaal overzicht gegeven van de locaties van de vleermuizen die tijdens de veldbezoeken zijn waargenomen/gehoord. Om het overzichtelijk en duidelijk te houden welke delen in het projectgebied en de omgeving het meest door de vleermuizen zijn bezocht, zijn niet alle waarnemingen weergegeven. Er is geen (vaste) vliegroute waargenomen binnen het plangebied.

Figuur 4

- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger

3.4 SAMENVATTING NADER ONDERZOEK

HUISMUS

Tijdens het veldonderzoek zijn er op het terrein en op het dak van het schoolgebouw geen huismussen waargenomen. Tijdens beide bezoeken zijn er in de directe omgeving veelvuldig zingende mannetjes gehoord en gezien. Dit geeft aan dat de omstandigheden voor het onderzoek optimaal waren. Derhalve wordt geconcludeerd dat het schoolgebouw op dit moment niet wordt gebruikt door de huismus en dat de projectlocatie geen essentieel leefgebied is voor de huismus.

VLEERMUIS

In de gehele onderzoeksperiode zijn binnen en nabij het projectgebied drie vleermuissoorten waargenomen. Dit betreft de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis.

De meeste vleermuizen gebruikte de bosschages om het gebouw en de watergangen aan de noord- en westzijde van het projectgebied om te foerageren. Ook het baltsgedrag van de gewone dwergvleermuizen is op deze locaties gehoord. Binnen het projectgebied zijn er een zomerverblijfplaats en twee paarverblijfplaatsen aangetroffen (figuur 5).

Figuur 5

- Paarverblijf
- Zomerverblijf

4. EFFECTENBEOORDELING

TOETSING WET NATUURBESCHERMING

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Indien vleermuizen worden verstoord of voortplantings- en rustplaatsen worden vernield of beschadigd, is sprake van overtreding van de gestelde verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Foerageergebied en vliegroutes zijn beschermd als het van essentieel belang is voor het in stand houden van een vaste verblijfplaats. Dit is het geval als bij het verdwijnen van het foerageergebied of vliegroute ook de verblijfplaats zou verdwijnen.

Het projectgebied wordt door ruige- en gewone dwergvleermuizen gebruikt als foerageergebied. Tevens wordt het projectgebied door mannelijke exemplaren van de gewone dwergvleermuis gebruikt om vrouwtjes te lokken (baltsen). De meeste foeragerende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen rond de bosschages om het gebouw heen en boven de watergangen aan de noord- en westzijde van het gebouw. De bomen worden tijdens de geplande werkzaamheden niet verwijderd. Het foerageergebied boven de watergangen verandert niet. Ook zijn er in de omgeving voldoende vergelijkbare situaties aanwezig. Hierdoor kan gesteld worden dat binnen het projectgebied geen essentieel foerageergebied aanwezig is. Wel is er een kans op een overtreding van de Wet Natuurbescherming (art 3.5) door verstoring wanneer er in de actieve periode wordt gewerkt tussen zonsondergang en opgang met kunstverlichting.

De baltsende gewone dwergvleermuizen zijn aangetroffen op drie plekken langs en boven het gebouw.

Baltsende gewone dwergvleermuizen hebben geen vaste baltsplek. Wel indiceert baltsgedrag dat in de nabijheid paarverblijfplaatsen aanwezig zijn (www.vleermuizenindestad.nl). Doordat er tijdens beide bezoeken t.b.v. paarterritoria) baltsende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen kan geconcludeerd worden dat er in het h schoolgebouw twee (paar)verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn. Door de aanwezigheid van keutels onder een potentiële uitvliegopening tijdens de eerste drie bezoeken wordt er geconcludeerd dat dit een (tijdelijk) zomerverblijfplaats betreft.

Gezien de aanwezigheid van een zomer- en twee paarverblijven, is er essentieel leefgebied van de gewone dwergvleermuis binnen het projectgebied aanwezig. Gerelateerd aan de geplande werkzaamheden binnen het projectgebied is een overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en dient er een ontheffing aangevraagd te worden. Er zijn mitigerende maatregelen nodig, die vastgelegd moeten worden in een activiteitenplan. Dit activiteitenplan geldt als basis voor een ontheffing aanvraag.

Van de overige vleermuizen binnen het projectgebied (laatvlieger en ruige dwergvleermuis) zijn er geen vaste rust- en/of voortplantingsplaatsen aangetroffen. Essentieel leefgebied binnen het projectgebied is dan ook niet aanwezig. Derhalve is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Huismus

De huismus en zijn directe leefomgeving zijn jaar rond beschermd. Tijdens beide inventarisatieronden ten behoeven van de huismus zijn er binnen het projectgebied geen huismussen aangetroffen. Er zijn geen zingende mannetjes gezien of gehoord op de daken van het schoolgebouwtje. Ook zijn er geen foeragerende huismussen aangetroffen.

Tijdens beide bezoeken zijn er in de wijken, net buiten het projectgebied meerdere zingende mannetjes gezien en gehoord. Derhalve kan geconcludeerd worden dat het projectgebied geen rust- en/of voortplantingsplaatsen biedt aan de huismus en dus niet van essentieel belang is. Derhalve is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden.

5. CONCLUSIE EN ADVIES

CONCLUSIE

Wissing B.V. is voornemens om het huidige schoolgebouw aan de Knorrenburglaan 2 in Sassenheim (Zuid-Holland) te slopen. Na de sloop wordt er op de locatie een nieuw schoolgebouw gebouwd.

In 2020 is een nader onderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in het daadwerkelijke gebruik van het projectgebied door vleermuizen en de huismus.

Vleermuizen

Gezien de aanwezigheid van een zomerverblijf en twee paarverblijven van de gewone dwergvleermuis in het projectgebied, is er essentieel leefgebied binnen het projectgebied aanwezig. Gerelateerd aan de geplande werkzaamheden binnen het projectgebied is een overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en dient er een ontheffing aangevraagd te worden.

Huisumus

Gezien de afwezigheid van zingende en foeragerende huismussen, binnen het projectgebied, is er geen essentieel leefgebied voor de huismus aanwezig binnen het projectgebied.

In dit geval is met betrekking tot de huismus geen overtreding van de Wet natuurbescherming aan de orde en hoeft er geen ontheffing aangevraagd te worden.

ADVIES

Voor de gewenste ontwikkelingen is een ontheffing van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk. Er zijn mitigerende maatregelen nodig, die vastgelegd moeten worden in een activiteitenplan. Dit activiteitenplan geldt als basis voor een ontheffing aanvraag.

Er zal een activiteitenplan moeten worden opgesteld die de effecten van de te verwachte schade voldoende verkleint. Door middel van het activiteitenplan moet gezorgd worden dat de huidige rust- en voortplantingsplaatsen volgens de juiste methode worden verwijderd.

Voorafgaande en tijdens de werkzaamheden dient er rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vleermuizen, die vallen onder het zorgbeginsel van de Wet Natuurbescherming.

6. BRONNEN

- **BIJ12, 2017.** Kennisdocument Gewone dwergvleermuis.
- **BIJ12, 2017.** Kennisdocument Ruige dwergvleermuis.
- **BIJ12, 2017b.** Kennisdocument Laatvlieger.
- **Limpens H., Regeling J. en Koelman R., 2009.** Vleermuizen en planologie.
- **Netwerk Groene Bureaus, 2017.** Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017.
- **Netwerk Groene Bureaus, 2017.** Vleermuisprotocol 2017.
- **BIJ12, 2017** Kennisdocument huismus

Overig:

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.NDFF.nl

BIJLAGE I

WET NATUURBESCHERMING

In Nederland is de bescherming van belangrijke natuurwaarden vanaf 2017 wettelijk vastgelegd in de Wet Natuurbescherming (Wnb). Het gaat hierbij zowel om bescherming van soorten als bescherming van gebieden. Voor soortbescherming van dier- en plantensoorten zijn in de Wnb een aantal verbodsbepalingen opgenomen, waarvan vooral de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 belangrijk zijn in het kader van flora- en fauna onderzoek bij onder andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Artikel 3.1 Beschermingsregime vogelrichtlijn soorten

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Artikel 3.5 Beschermingsregime habitatrichtlijn soorten

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijdrage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in de bijlage, onderdeel A bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 - c. Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis

De verbodsbepalingen uit bovenstaande artikelen gelden overal in Nederland, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten die uitgevoerd worden. De bepalingen uit de Wnb kunnen daarom van invloed zijn op ruimtelijke ingrepen, zoals het aanleggen van infrastructuur, het slopen en realiseren van bebouwing, het uitbreiden van industriegebieden en het kappen van bomen. Ook bij het opstellen of herzien van bestemmingsplannen zijn de bepalingen uit de Wnb van belang. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel en het voorzorgsbeginsel (Algemene Wet Bestuursrecht) dient bij het opstellen en herzien van bestemmingsplannen en bij (ruimtelijke) activiteiten een toetsing aan de Wnb plaats te vinden.

Deze toetsing moet de volgende onderdelen bevatten:

- Een inventarisatie van het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied en binnen de invloedssfeer van de activiteit;
- Een inventarisatie en beoordeling van (significant) nadelige effecten als gevolg van de activiteit, op beschermde soorten die binnen het plangebied en/of binnen de invloedssfeer van de activiteit aanwezig zijn;
- Indien nodig een opname van maatregelen die de negatieve effecten op de beschermde soorten en hun leefgebieden mitigeren en/of compenseren.

De Wnb kent drie categorieën van beschermde soorten die ook terug te vinden zijn in de artikelen met verbodsbepalingen: alle vogels uit de Europese Vogelrichtlijn (artikel 3.1), alle soorten die in de Europese Habitatrichtlijn vermeld worden (artikel 3.5) en “overige soorten” (artikel 3.10) die alleen op nationaal niveau beschermd worden. Provincies hebben het recht om af te wijken van de lijst met “overige soorten” door vrijstellingen te verlenen voor bepaalde soorten.

Hierdoor kan deze lijst per provincie verschillen. Voor een overzicht van alle beschermde soorten wordt verwezen naar de website van het [Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit](#). Wanneer er minimaal één verbodsbepaling uit artikel 3.1 en/of artikel 3.5 Wnb overtreden wordt door de voorgenoemde activiteit, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen wordt voor soorten uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn alleen verleend wanneer voldaan wordt aan elk van de volgende voorwaarden:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De ingreep is nodig:
 - a) In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid; of
 - b) In het belang van een dwingende reden van groot openbaar belang; of
 - c) In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Voor vogels kan echter geen beroep gedaan worden op belang b “dwingende reden van groot openbaar belang”.

Wanneer overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen kan worden door het treffen van mitigerende maatregelen, is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Wel kan in dergelijke gevallen toch ontheffing aangevraagd worden om de te treffen maatregelen goed te laten keuren. Indien het bevoegd gezag goedkeurt, wordt door hen een “positieve afwijzing” afgegeven. Bij de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Wnb zijn een activiteitenplan en, in sommige gevallen, een compensatieplan noodzakelijk. Hierin staan de bevindingen uit de flora- en faunatoets vermeld en worden maatregelen beschreven die uitgevoerd zullen worden om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op beschermde plant- en diersoorten in en binnen de invloedssfeer van de activiteit zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel te beperken.

BEELDBIJLAGE

Bijlage 2: Uitwerpselen gevonden onder uitvliegopening

Bijlage 1: Uitvlieg opening gewone dwergvleermuis boven een prullenbak met uitwerpselen